

Oponentský posudok na dizertačnú prácu MgA. Alexandra Peroutku

INFORMACE A IDENTITA / kritické umění, jeho hranice a možnosti

Školiteľ doc. MgA. Marian Palla

Vo svojej dizertačnej práci *Informace a identita* sa doktorand MgA. Alexander Peroutka zaoberá problematikou možností umelca kriticky sa vyjadrovať k spoločenskému daniu – a miery, v akej ho môže ovplyvňovať. Z rôznych uhlov pohľadu skúma angažované umenie a možnosti umelca reagovať na spoločenské otázky. Voľba témy dizertačnej práce je aktuálna. Dotýka sa tendencií, ktoré predstavujú v súčasnom kultúrnom dianí významnú polohu, sumárne pomenovanú ako *aktivizmus* alebo aj *angažované umenie*. Napriek tomu, že doktorand v práci používa termín *angažované umenie*, dáva ako nosnej téme práce prednosť pojmu *kritické umenie*, v zmysle spoločensko-kritické umenie. I keď tieto dva pojmy sa úplne neprekrývajú (angažované umenie je pojem širší). Doktorand však svoj záujem o aspekt kritickosti dostatočne zdôvodňuje. Kritiku považuje za súčasť definovania umeleckej tvorby, za jej optimálnu motivačnú zložku. Za dialóg, ktorý umelecké dielo vedie so spoločnosťou. Argumentáciu opiera o teoretické názory Irit Rogoff (str. 16).

Doktorandovi nejde o komplexné uchopenie problematiky. Nesleduje jej historickú líniu (nezmieňuje sa napr. o zakladajúcich aktivitách Josepha Beuysa, „sociálnom sochárstve“), evolúciu tendencie zmieňuje len zbežne, najmä v kontexte aktivít poslednej dekády. Je to však v súlade s cieľmi, ktoré si postavil a vymenoval v úvodnej kapitole. Venuje sa súčasnej geopolitickej situácii a praxi umeleckých kolektívov; sleduje pritom radikálne polohy (ruská skupina Vojna, ale aj inštruktážne filmy Holgera Meinsa z teroristickej organizácie Frakcie červenej armády) a tiež polohy dialogické (napr. aktivity Jaroslava Erika Friča, švédskeho architekta Victora Marxa).

V štrukturovaní premís dizertačnej práce považujem za dôležité témy kapitol o etike umeleckej práce (kapitola 3.4), o kritike spoločnosti (kapitola 3.5), kultúrnej izolácii a výmene (kapitola 3.7) a medziach slobody umelca (kapitola 3.8). Doktorand v nich uvažuje o závažných problémoch súčasnej tvorby a prevádzky umenia. Sú východiskové pre jeho ďalšie rozmyšľanie. Ale sú to zároveň všeobecnejšie problémy, ktoré by bolo užitočné reflektovať pri každom type umeleckej tvorby (a tento aspekt reflexie umenia väčšinou absentuje).

Pokiaľ ide o metodiku, ktorú doktorand v práci používa, upozorním na – podľa mňa – dobre zvládnuté narábanie s citáciami (Boris Groys, David Harvey, Suzan Gablik ...), ktoré doktorand radí medzi svoje komentáre formou samostatných odstavcov. Jedná sa o výber adekvátnych autorov, a kompozícia striedania komentárov a citácií dáva textu sympatickú dynamiku myšlienok. Ďalším metodicky použitým útvarom sú autorove osobné skúsenosti (zo švédskeho prostredia), ich rozbor a porovnania so situáciou v postkomunistickej Európe, zvlášť s dôrazom na situáciu v Českej republike. Treťou metódou sú rozhovory s členmi ruskej skupiny Vojna, s Jaroslavom Erikom Fričom, so švédskymi aktivistami Victorom Marxom

a Elařom (priezvisko v práci nie je uvedené). Odkrývajú myslenie rôznych autorov polôh angažovaného umenia. Prílohou práce je súbor vybraných citátov Davida Harveya, ktorý je pre doktorandovo uchopenie problému kľúčovým autorom.

V závere práce doktorand sumarizuje svoj výskum a uvažuje o smerovaní angažovaného umenia v budúcnosti. Okrem zmien prevádzky (financovanie, vzťah k galériám a inštitúciám – rozšírenie ich funkcií vzhľadom k spoločenským potrebám) vidí potrebu posilnenia etickej stránky tvorby.

To, čo mi v dizertačnej práci chýba je explicitné pomenovanie špecifík umeleckého aktivizmu, teda toho, pre čo ho považujeme za umenie. Čo ho odlišuje napr. od humanitárnych činností, sociálnej práce, politickej agitácie, misijnej činnosti a pod.

Aj keď v časti textu sa okolo tohto problému doktorand pohybuje (dá sa povedať, že implicitne túto otázku rieši). Považujem však v dnešnej situácii chápania umenia (verejnosťou) za veľmi dôležité otvárať podobné otázky. Prípadne aj s vyjadrením krehkých hraníc definovateľnosti.

Formálna stránka dizertačnej práce:

Dizertačná práca spĺňa formálne požiadavky na tento druh záverečnej práce. V úvode doktorand uviedol anotáciu, kľúčové slová a zreteľne vymedzil tému a ciele.

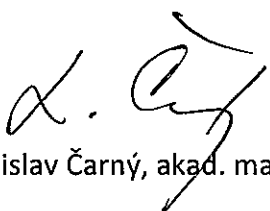
Práca obsahuje požadované náležitosti štruktúrovania textu, používa zodpovedajúcu literatúru a citačné odkazy. Použitie internetových zdrojov je pri spracováanej problematike nevyhnutné. Práca obsahuje aj vlastný výskum doktoranda. Je doplnená zoznamom použitej literatúry, doktorandových kurátorských aktivít a publikačnej činnosti, súvisiacej s témou. grafická úprava textu je štandardná; vzhľadom k pracovisku by mohla byť nápaditejšia.

Hodnotenie:

Prácu považujem za dobre spracovanú a prínosnú pre prostredie školy i v kontexte českej a moravskej výtvarnej scény. Doktorand priniesol zaujímavý pohľad na problematiku vďaka komparácii kultúrnych situácií na vybranej vzorke prostredí, podloženej vlastnou skúsenosťou a výskumom.

Odporúčam dizertačnú prácu doktoranda MgA. Alexandra Peroutka prijať a po úspešnej obhajobe udeliť mu titul PhD.

V Bratislave dňa 28. Septembra 2011

prof. Ladislav Čarný, akad. mal.